

2019 – ANUL TRIBUNIȘTILOR (III): MICA UNIRE la 160 de ani –
visând întregirea neamului -rămâne stânca, deși moare valul-
Circulația cărții, un climat de comunitate spirituală

1859-2019
24 ianuarie **MICA UNIRE** 160 ani

Prin cultură la putere! **Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie,
Țara mea de glorie, țara mea de dor?...**

**Pentru a fi onești și autentici ...
trebuie mai întâi să-l recitim**

Eminescu la Sibiu, la ... 1866!
*Densușianu ... îl știa din versurile publicate
Eminescu e ajutat de "Popa Bratu, om
de vază din Rășinari, bunic dinspre mamă
al altui poet român, Octavian Goga"*

*Un suflet romantic dedat armoniei
universale, dar pe care malaxorul
politicianismului valah l-a
spulberat întru nimicnicia firii sale*

Cine dracul a văzut graniță în mijlocul țării?
**Circulația cărții creează un climat de
comunitate spirituală și de conștiință**

șagunism - tribunism - sămănătorism

Badea Cârțan

prin **Vama Cucului**

În lucrarea ""Prin Vama Cucului - Viața lui Badea Cârțan" (1968), Octavian Meta consemna: "Locul de obârșie al lui Badea Cârțan este comuna Oprea Cîrțișoara din actualul raion Făgăraș, ținut care pînă-n zilele noastre se mai numește și "Țara Oltului" sau "Țara Făgărașului", în amintirea stăpînirii lui de către voievozii Țării Românești (...) Ciobanii din Țara Oltului treceau cu turmele lor pînă pe Bărăgan, de aici în Dobrogea, iar unii au ajuns pînă-n Balcani sau Caucaz. Cu toate că munții Făgărașului, care poartă pe coamele lor blana zăpezii întreg anul, nu au alte trecători, în afara celor de la Turnu Roșu și Bran, fiind măreți și prăpăstioși, ei n-au fost nici cînd despărțitori de frați de-a lungul istoriei noastre zbuciumate. Ei au fost trecuți dintr-o parte în cealaltă de fugari, pribegi și ciobani, și mai ales de eroul povestirii noastre, care spunea adeseori: - **Cine dracul a văzut graniță în mijlocul țării?** Trecerea se făcea prin "**vama cucului**" sau pe "**calea ursului**", pe care vameșii și jandarmii fostului regim austro-ungar nu le puteau supraveghea". Ducând cărți și ziare românești, Badea Cârțan a înțeles să-și aducă contribuția la "iluminarea" neamului, punându-și toată viața în slujba cauzei naționale. Așa a ajuns acesta să-l viziteze pe Ioan Slavici în închisoarea de la Vaț și ulterior pe tribuniștii memorandiști, la Seghedin. Nu întîmplător, pe mormîntul său de la Sinaia oricine poate să-i deslușească rostul vieții: "**Badea Cârțan doarme aici visând întregirea neamului său**", un epitaf simplu care exprimă crezul multora din generația sa. În lumea începutului de secol XX, manifestările publice culturale românești erau rare, în

Transilvania. În vremurile acelea puținele evenimente erau finanțate din fonduri private, simplul acces la o carte fiind considerat un mare eveniment. Istoricul literar, cercetătorul **Florian Dudaș** afirma despre diaconul și meșterul **tipograf Coresi** (sec. XVI): "Putem spune astăzi că diaconul Coresi, înainte ca Mihai Viteazul să unească Transilvania, Muntenia și Moldova, făurind dreptul istoric al neamului cu sabia, le-a unit, în cuget și simțire, prin tipăriturile sale, răspândite în toate cele trei provincii românești. Coresi ni se înfățișează astfel nu numai ca tipograf cărturar român, ci și ca înainte mergător și întiiul stătător în pomelnicul ostenitorilor pentru cele trei provincii locuite de români, a Țării Românești, de unde era originar, a Transilvaniei unde a muncit cea mai mare parte a vieții sale, și a Moldovei, unde au străbătut multe din tipăriturile lui faimoase". În lucrarea **"Publiciști precursori ai Marii Uniri"**, autorul **Stelian Vasilescu** - recompensat post-mortem cu premiul de excelență al Patrimoniului Românesc pentru eminenta operă de cercetător al "regionalismului creator" afirma: "depășind cadrul bisericii, cartea a apărut în afara ei ca nevoie a unui interes colectiv, relației carte - comunitate adăugându-i-se și aceea de carte - individ, ea devenind cu timpul unul dintre cele mai eficiente instrumente de omogenizare și unificare a conștiinței naționale. O intensă circulație a avut cartea românească în Banat, Crișana și Maramureș. Ion. B. Mureșianu, cunoscut cercetător al trecutului cultural din Banat afirmă în "Cartea veche bisericească din Banat": **"Circulația cărții creează un climat de comunitate spirituală și de conștiință, apără energic credința și, prin ea, ființa neamului, dă legăturilor interromânești un înțeles mai cuprinzător asupra vieții românești în plină epocă feudală și sub dominație străină, contribuie la formarea statului național unitar"**.

Să revedem portretul zămislit, lui **Eminescu**, de criticul literar **Dan C. Mihăilescu**: "Pentru a fi onești și autentici, când vorbim despre Eminescu, trebuie mai întâi să-l recitim (...) Un student român la Viena și Berlin, care știa germana și franceza, voia să absoarbă istoria religiilor, astronomie, filosofie, fizică, etnopsihologie, geopolitică, să facă simultan metafizică și gazetărie angajată. Un suflet romantic datat armoniei universale, dar pe care malaxorul politicianismului valah l-a spulberat întru nimicnicia firii sale. Ce lecție mai sublimă și mai tristă, totodată, de românită se poate închipui?". Mentorul "Junimii", Titu Maiorescu, scria despre marele poet național: "Pe cât se poate omeneste prevedea, literatura poetică română va începe secolul al XX-lea sub auspiciile geniului lui și forma limbei naționale, care și-a găsit în poetul Eminescu cea mai frumoasă înfăptuire până astăzi, va fi punctul de plecare pentru toată dezvoltarea viitoare a veșmântului cugetării românești". Să urmărim periplul lui Eminescu în sudul Transilvaniei, făcut în 1866, la numai 16 ani, așa cum îl descrie Călinescu în **"Viața lui Mihai Eminescu"**: "La 27-28 august 1866 s-a ținut la Alba Iulia adunarea generală a "Asociațiunii". Un seminarist l-a văzut acolo - se putea altfel? - și pe Eminescu. Intrase în biserica unde se ținea ședința și asculta cucernic dezbaterile. Seara s-a culcat pe o rogojină întinsă jos pe podeaua unei odăi de crîșmă. De la Alba-Iulia a trecut Mureșul cu brudina, s-a abătut prin Bucerdea-Grînoasă, satul de obîrșie al lui Maiorescu, a dormit și acolo într-o casă de țară, la un coleg, și după ce s-a dat în vorbă cu copiii satului, tot pentru chestiuni folcloristice, nici vorbă, a dispărut. Răzbit de foame și de mizerie, fără nici o speranță să-și mai dea examenele sau să primească ceva bani de acasă, pe toamnă, probabil prin octombrie, Eminescu se hotărăște să plece. (...) Drumul pînă la Sibiu, căci într-acolo pornește,

I-a făcut de bună seamă mai pe jos, mai în căruța vreunui țăran. La Sibiu nu-l mai aștepta fratele Nicolae, căci acesta probabil își terminase studiile și plecase aiurea, poate în Timișoara, unde-l găsim peste un an. Eminescu venise cu scopul de a trece mai departe, și dacă făcuse aci examenul de clasa a III-a în 1864 sau 1865, orașul nu-i era necunoscut și putea să se aștepte la vreo mână de ajutor. Într-adevăr, își găsește cunoscuți, și cineva îl prezintă lui **N. Densușianu**, care îl știa din versurile publicate în "**Familia**". Poetul face asupra acestuia o impresie penibilă: "... un fior rece mă cuprinsese, un fior pentru primul moment neexplicabil, când am văzut pe acest tânăr scriitor îmbrăcat într-un costum cu totul singular. O spun nu în dezonoarea acestui om, ci pentru cunoașterea crudei sale sorți, că în adevăratul înțeles al cuvântului curgeau zdrențele de pe el. Abia se mai vedea pe la gît un mic rest de cămașă neagră, iar pieptul de sus pînă jos era gol, și cu mare necaz cerca bietul om să-și acopere pielea cu o jachetă ruptă în toate părțile, zdrențuită de la mîneci pînă la coate, cu niște simpli pantaloni zdrențuiți din sus și zdrențuiți din jos ...". Densușianu îl ia acasă, îl îmbracă din cap pînă în picioare și îl ține la sine vreo trei zile, după care, poetul vrînd să treacă frontiera fără pașaport, îi dă o scrisoare către Popa Bratu, om de vază din Rășinari, și, întîmplare a soartei, bunic dinspre mamă al altui poet român, Octavian Goga. Eminescu a plecat deci către lanțul albastru al munților de graniță, pe sub poalele cărora sclipesc satele mărginenilor, și, ajutat de un țăran, a trecut pe potecile Rășinarilor pe lîngă Vama-Cucului, dincolo, unde îl așteptau noi și întunecate datine."

La sărbătorirea a **160 de ani de la "MICA UNIRE"** să recitim nemuritoarele și înălțătoarele versuri, un veritabil testament poetic: "**Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie,/ Țara mea de glorie, țara mea de dor?/ Brațele nervoase, arma de tărie,/ La trecutu-ți mare, mare viitor!/ Fiarbă vinu-n cupe, spumege pocalul,/ Dacă fiii-ți mîndri aste le nutresc:/ Căci rămîne stînca, deși moare valul,/ Dulce Românie, asta ți-o doresc...**"

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2018-anul-tribunistilor-iii-mica-unire-la-160-de-ani-visand-intregirea-neamului-ramane-stanca-desi-moare-valul-circulatia-cartii-un-climat-de-comunitate-spirituala-141146.html>

În: Tribuna, 20 ianuarie 2019.